

גרטרוד קראוס

אבל גרטרוד התעקשה. "אם כשלון, אז לפחות שיהיה זה כשלון מפואר."

ההימור הצליח מעל למשוער. אל אולם הקונצרטים הגיעה נערה בלתי ידועה, ומחיאאות-הכפיים וקריאות ה"בראבו!!!" של הקהל, הפכו אותה בין-לילה לאמנית מוכרת.

גרטרוד פתחה סטודיו משלה וייסדה להקת רקדנים, עימם הופיעה בכל מרכז אירופה. לשיא פעילותה הגיעה עם הקונגרס הבינלאומי של הרקדנים בשנת 1931 במינכן, מקום שם הציגה עם להקתה את "שירי הגיטור" למוזיקה של יוסף אחרון. היא הוזמנה להופיע בארץ, ולאחר ביקורים חוזרים השתקעה בתל-אביב בשנת 1935. עד מהרה אירגנה שוב קבוצה לעבוד עימה, פתחה סטודיו משלה והפכה לאחד ממרכזי הפעילות האמנותית בארץ.

להקתה הופיעה עם "התזמורת הארץ-ישראלית", במסגרת "האופרה העממית" וגרטרוד היתה לכוריאוגרפית מבוקשת, שיצרה ריקודים להצגות "הבימה" ומופעים רבי-משתתפים בקיבוצים רבים.

לאחר שובה ממסע השתלמות באמריקה עם תום מלחמת העצמאות, נוסד בשנת 1950 "תיאטרון הבאלט הישראלי" - להקה מקצועית ראשונה. אבל הנסיון לא עלה יפה, והלהקה חדלה לפעול כתום שנה.

גרטרוד פנתה יותר ויותר אל שני תחומים חביבים עליה: הוראה וציור ופיסול. במשך כעשר שנים עבדה בצינעה, הרחק מזרקורי הבמה. רק באמצע שנות ה-60 "גילה" אותה מחדש דור של רקדנים צעירים, וגרטרוד נעשתה עבורם ידיד בוגר ומורה נערץ, יועץ ומדריך, שלא על-מנת לקבל שכר.

היא לא השתייכה לחבורה כלשהי, וסמכותה הבלתי מעור-ערת נבעה מהעובדה, שכמעט כולם - כל מי שעוסק היום במחול כמורה, כוריאוגרף או רקדן בישראל, מחשיב עצמו כאחד מתלמידיה. משום שלא השתייכה ללהקה או למפלגה אמנותית זו או אחרת, לא היו לה אויבים. וזו תופעה נדירה ביותר בעולם האמנות המצומצם, מלא החיכוכים והקבנויות הקטנות.

אל המחול הגיעה גרטרוד קראוס כשהיתה כמעט בת 20, לאחר שסיימה את חוק לימודי הפסנתר באקדמיה הממלכתית בווינה. למחייתה התפרנסה מליווי בפסנתר בסטודיו למחול של אלינור טורדיס. יום אחד לפני תום השיעור, שאלה טורדיס את תלמידותיה, האם מישהי הכינה קטע-מחול להראותו לביקורת הכיתה. להפתעת הכל קמה הפסנתרנית והכריזה, שהיא רוצה להראות שני קטעים.

כאשר סיימה גרטרוד, כך בלבוש-רחוב רגיל (רק את נעליה חלצה) את מחולה, השתררה שתיקה. גרטרוד לא יכלה לסבול את השקט, אספה את התווים ופנתה אל הדלת.

"חכי!" קראה אחריה טורדיס, "זה היה מעניין ביותר."

"מצטערת", אמרה גרטרוד, "השתיקה היתה ארוכה מדי"- ויצאה.

אבל בראשית שנת הלימודים נרשמה למחלקה למחול באקדמיה שזה עתה סיימה במקצוע הפסנתר.

לימודיה שם נמשכו רק כשנה ומחצה. במשך זמן זה הכינה לעצמה ערב של מחולות-יחיד, והלכה ושכרה את אולם הקונצרטים הגדול של וינה להופעת הבכורה שלה.

ידידיה, עימם נהגה לשבת בבתי-הקפה ולבלות את הלילה בוויכוחים אינטלקטואליים, יעצו לה להתחיל בצורה צנועה יותר, באולם קטן יותר, שלא לסכן את כל הסכונותיה, אותם השקיעה בהכנות לרסיטאל הראשון שלה.

בשנת 1966 הוענק לה "פרס ישראל" על פועלה, וכאשר קיבלה המחלקה למחול של האקדמיה ע"ש רובין בירושלים הכרה אקדמאית, מונתה גרטרוד ל"פרופסור למחול", הראשון בישראל.

היא נפטרה לאחר שסבלה ממחלות שונות במשך השנתיים האחרונות של חייה. אבל גם תוך כדי מחלתה המשיכה עד ימיה האחרונים ממש להורות ולייעץ לגופים האמנותיים שהיו קרובים לליבה.

אהוד בן דוד

בתאונת דרכים קטלנית קיפח את חייו בחודש מארס השנה אהוד בן-דוד רקדן, ממסדה של להקת "בת שבע" ואחד מעמודי התווך שלה, עד שפרש ממנה לפני שנתיים

אישיותו הבימתית קרנה חיוניות, והוא הוסיף ברק וחן לכל תפקיד מתפקידיו הרבים שביצע, לאו דוקא בזכות טכניקה מעולה ודיוק, אלא בשל ההתמסרות לרגע המכריע, שעה שהרקדן ניצב על הבימה, ועליו לתת את כל כולו לאמנותו. אהוד היה מסוגל לרכז את כל כוחותיו במומנט קסום זה של מבחן, ברגע=של=אמת אמנותי.

כמה תכונות צבריות מאד ניכרו באהוד ובאמנותו, כוחו לא היה בעבודה שיטתית ומתמידה, אלא בהברקה הרגעית, האימפרוביזציה ברוכת הכשרון איפיינה אותו ולא דוקא הבנין הסבילני של תפקיד ושל טכניקה.

הוא נהג לעיתים חרות רבה בצעדים בתנועות שהכתיבה הכוריאוגרפיה. גם כשוואריאציות אישיות שכאלה שינו את היצירה, הן היו תמיד משכנעות בו-ברגע. הכוריאוגראפים תלשו את שערותיהם, אבל הקהל מחא=כפיים בהתלהבות.

אהוד הגיע אל המחול לאחר שסיים את חוק לימודיו כמורה לחינוך גופני במכון וינגייט. וכבר אז, כאשר עדיין לא היה

בקי בטכניקה של המחול היה בהופעתו על הבימה קסם בלתי רגיל, חיוניות ואותו משהו העושה אדם לאמן=במה השובה את העין.

בשנתיים האחרונות לחייו עסק בעיקר בטיפוח האולפנא למחול שהקים בנתניה, העיר בה נולד וגדל.

הצד היוצר שלו בא לידי ביטוי בשני תחומים - הוא היה צלם מעולה, שהנציח בעדשת מצלמתו את גדולי הכוריאוגראפים שבאו במשך השנים לעבוד עם להקת "בת שבע" ובתכנון וביצוע מופעים בקיבוצים שונים, כגון בעצרת השנתית לזכר השואה והגבורה בקיבוץ תל יצחק הוא גם הירבה לדבר על תכניותיו בשילוב הקולנוע והמחול. אולם אלה נשארו בגדר תכניות.

בשנת 1971 זכה לאות הצטיינות חשוב בפסטיבאל הבינלאומי שנערך בפריז. הוענק לו "כוכב הזהב", שניתן לרקדן הטוב ביותר.

קלייב בארנס, מבקרו של ה'ניו יורק טיימס' כינה אותו "אחד הרקדנים המעולים של המחול המודרני בימינו."

ג.מ.